

Що таке патронатна сім'я і як стати патронатним вихователем?

Патронат над дитиною – це тимчасовий догляд, виховання та реабілітація дитини в сім'ї патронатного вихователя на період подолання дитиною, її батьками або іншими законними представниками складних життєвих обставин (ст.252 Сімейного кодексу України).

Метою патронату над дитиною є забезпечення захисту прав дитини, яка через складні життєві обставини тимчасово не може проживати разом із батьками або іншими її законними представниками.

Патронатна сім'я – це тимчасова форма влаштування дитини у сім'ю, де термін перебування дитини не може перевищувати трьох місяців. Коли є обставини, що обґрунтовують необхідність і доцільність перебування дитини в сім'ї патронатного вихователя триваліший термін, орган опіки та піклування може його продовжити, однак не більше ніж до шести місяців.

Патронатний вихователь – це особа, яка за участю членів своєї сім'ї надає послуги з догляду, виховання й реабілітації дитини у своїй родині.

Патронатним вихователем може бути повнолітній громадянин України, який має досвід виховання дитини й відповідні житлові умови для надання послуг з догляду, виховання й реабілітації дитини в своєму домі; має повнолітнього члена своєї сім'ї (чоловіка або дружину, сина чи доньку, іншого члена сім'ї) чи іншу повнолітню особу, яка готова бути помічником патронатного вихователя та разом з кандидатом у патронатні вихователі пройти навчання і надавати допомогу у догляді за дитиною, влаштованою під патронат.

Послуга патронату над дитиною надається патронатним вихователем та його помічником.

Патронатним вихователем не можуть бути особи:

- визнані в установленому порядку недієздатними або обмежено дієздатними;
- позбавлені батьківських прав, якщо ці права не були поновлені;
- колишні усиновлювачі, опікуни, піклувальники, прийомні батьки, батьки-вихователі іншої дитини, але усиновлення було скасовано або визнано недійсним, опіка, піклування чи діяльність прийомної сім'ї або дитячого будинку сімейного типу було припинено з їх вини;
- які перебувають на обліку або на лікуванні в психоневрологічному чи наркологічному диспансерах;
- які зловживають спиртними напоями або наркотичними засобами;
- які не мають постійного місця проживання та постійного заробітку (доходу);
- які страждають від хвороб, [перелік](#) яких затверджений Міністерством охорони здоров'я;
- засуджені за злочини проти життя і здоров'я, волі, честі та гідності, статевої свободи та статевої недоторканості особи, проти громадської безпеки, громадського порядку та моральності, у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів, а також за злочини, передбачені статтями 148, 150, 150-1, 164, 166, 167, 169, 181, 187, 324 і 442 Кримінального кодексу України, або мають непогашену чи не зняту в установленому законом порядку судимість за вчинення інших злочинів;
- іноземці, які не перебувають у шлюбі, крім випадків, коли іноземець є родичем дитини;
- особи без громадянства;
- які за станом здоров'я потребують постійного стороннього догляду;
- інші особи, інтереси яких суперечать інтересам дитини.

Хто приймає рішення про створення патронатної сім'ї?

Рішення про запровадження послуги з патронату над дитиною приймають місцеві державні адміністрації або виконавчі органи місцевих рад.

Соціальна установа здійснює такі заходи:

- пошук кандидатів у патронатні вихователі;
- первинний відбір кандидатів у патронатні вихователі;
- сприяння в проходженні спеціального навчання кандидатами в патронатні вихователі;
- обстеження умов проживання сімей кандидатів у патронатні вихователі.

Порядок створення патронатної сім'ї:

1 етап. Проходження первинного відбору

Особи, які бажають стати патронатними вихователями, повинні пройти первинний відбір кандидатів у патронатні вихователі.

Первинний відбір патронатних вихователів забезпечує служба у справах дітей та сім'ї спільно з центром соціальних служб, що надає в територіальній громаді соціальні послуги незалежно від форми власності (далі - соціальний заклад), відповідно до Порядку створення та діяльності сім'ї патронатного вихователя, влаштування, перебування дитини в сім'ї патронатного вихователя, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2021 № 893.

Рішення про проходження первинного відбору приймається на підставі аналізу документів, поданих кандидатами в патронатні вихователі, і проведеного службою у справах дітей та сім'ї спільно з центром соціальних служб обстеження умов їх проживання.

Необхідні документи:

- заява про намір стати патронатним вихователем;
- заява про згоду на влаштування дитини до сім'ї патронатного вихователя від усіх членів сім'ї, а також осіб, які фактично проживають разом з кандидатом у патронатні вихователі, в тому числі біологічних дітей, якщо вони досягли такого віку та розвитку, що можуть її висловити;
- висновки про стан здоров'я кандидата у патронатні вихователі, добровільного помічника та осіб, які фактично проживають разом з ним, складені за формою згідно з додатками 4 і 5 до Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. № 866 "Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини";
- довідки про притягнення до кримінальної відповідальності, відсутність (наявність) судимості або обмежень, передбачених кримінальним процесуальним законодавством, кандидата у патронатні вихователі та членів сім'ї, які досягли 14-річного віку і проживають разом з ним;

копії таких документів:

- паспортів кандидата у патронатні вихователі та добровільного помічника;
- паспорта іноземця або посвідки на постійне проживання, що посвідчує особу без громадянства;
- свідоцтва про шлюб або інший документ, що підтверджує родинні стосунки або сімейні відносини кандидата у патронатні вихователі та добровільного помічника;
- документа, що підтверджує право власності або користування житловим приміщенням.

2 етап.

Проходження навчання

Кандидат в патронатні вихователі, який пройшов первинний відбір, разом із повнолітнім членом своєї сім'ї, який братиме участь у наданні послуги патронату над дитиною (чоловік або дружина кандидата в патронатні вихователі), проходить обов'язкове навчання за програмою, затвердженою Мінсоцполітики.

За умови успішного проходження навчання кандидату в патронатні вихователі та члену його сім'ї видається довідка про проходження навчання та рекомендації про можливість надання послуги патронату над дитиною.

3 етап.

Укладення договору про надання послуг з патронату над дитиною

За результатами первинного відбору та на підставі отриманої рекомендації служба у справах дітей готує рішення органу опіки та піклування та проект договору про умови запровадження та організацію функціонування послуги патронату над дитиною, що надаватиметься сім'єю патронатного вихователя.

4 етап.

Влаштування дитини в сім'ю і укладення договору про патронат над цією дитиною.

Рішення про влаштування в сім'ю патронатного вихователя дитини приймає орган опіки та піклування за місцем проживання або виявлення дитини. Рішення приймається на підставі

наданих службою у справах дітей та сім'ї, документів, що обґрунтовують доцільність такого влаштування.

Орган опіки та піклування протягом семи робочих днів з моменту передачі дитини приймає рішення про її влаштування до сім'ї патронатного вихователя з урахуванням дати, зазначеної в акті про факт передачі дитини, та укладає договір про патронат над дитиною.

Оплата послуг зі здійснення патронату над дитиною

Сім'ї з державного бюджету виплачуються такі види соціальних виплат:

Соціальна допомога на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя, яка виплачується на кожну дитину, влаштовану в патронатну сім'ю, у розмірі 2,5 прожиткових мінімумів для дітей відповідного віку, для дітей з інвалідністю - 3,5 прожиткового мінімуму для дітей відповідного віку на місяць.

Оплата послуг зі здійснення патронату над дитиною (грошове забезпечення), яка здійснюється в розмірі 5 прожиткових мінімумів для працездатних осіб на місяць.

У разі коли до сім'ї патронатного вихователя влаштовано дитину віком до одного року, дитина з інвалідністю, малолітня або неповнолітня вагітна, ВІЛ-інфікована дитина або одночасно двоє і більше дітей, розмір грошового забезпечення збільшується на 10 відсотків за кожну дитину, але сумарно не більш як на 50 відсотків.

Сплата єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за патронатного вихователя

Призначення й виплата соціальної допомоги, грошового забезпечення та сплата єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за патронатного вихователя здійснюються управлінням соціальної та ветеранської політики за місцем проживання патронатного вихователя відповідно до Порядку виплати соціальної допомоги на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя та оплати послуги патронату над дитиною, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2021 № 893.

Соціальна допомога та грошове забезпечення призначаються й виплачуються з дня влаштування дитини в сім'ю патронатного вихователя до дня вибуття з такої родини.

Обов'язки патронатного вихователя:

- новонароджені діти, залишені в пологовому будинку, іншому закладі охорони здоров'я, або яких відмовилися забрати батьки чи інші родичі;
- підкинуті, знайдені діти;
- безпритульні діти;
- діти з сімей, в яких існує загроза їх життю та здоров'ю;
- діти, які зазнали насильства, жорстокого поводження;
- діти, батьки або особи, які їх заміняють, померли, безвісно відсутні;
- діти, переміщені із тимчасово окупованої території, або району проведення бойових дій;
- інші діти, які за різних обставин певний час не можуть перебувати у власній сім'ї або їхні батьки чи особи, які їх заміняють, не можуть піклуватись про них;
- неповнолітні вагітні дівчата.

Права дитини, яка влаштовується в сім'ю патронатного вихователя

Відповідно до ст. 254 [Сімейного кодексу України](#) для влаштування дитини в сім'ю патронатного вихователя потрібна згода дитини, якщо вона досягла такого віку та рівня розвитку, що може її висловити.

Влаштування дитини в сім'ю патронатного вихователя здійснюється за письмовою згодою її батьків, інших законних представників. У разі якщо мати чи батько дитини є неповнолітніми, крім їхньої згоди на влаштування дитини в сім'ю патронатного вихователя потрібна згода їхніх батьків.

Влаштування дитини в сім'ю патронатного вихователя здійснюється без згоди батьків, інших законних представників у разі відібрання у них дитини, відсутності відомостей про місце їх перебування, а також за наявності безпосередньої загрози життю чи здоров'ю дитини.

На період перебування дитини в сім'ї патронатного вихователя за нею зберігається право на аліменти, пенсію, інші соціальні виплати, а також на відшкодування шкоди у зв'язку з втратою годувальника, які вона мала до влаштування в сім'ю патронатного вихователя.

Дитина, влаштована в сім'ю патронатного вихователя, має право підтримувати особисті контакти з батьками та іншими родичами.

Дитина, влаштована в сім'ю патронатного вихователя, має інші права, визначені законодавством.

Права дитини також застверджені у ст. 6, 7, 8, 9, 10, 15, 16, 17, 18, 19 20 [Закон України "Про охорону дитинства"](#).

До сім'ї патронатного вихователя за необхідності та за згодою патронатного вихователя можуть бути влаштовані діти, які не є рідними братами та сестрами або такими, що виховувались в одній сім'ї. При цьому враховуються наявні житлові умови та згода патронатного вихователя, а чисельність влаштованих дітей, які не є членами однієї сім'ї, не може перевищувати п'яти осіб.

У разі виникнення загрози життю чи здоров'ю дитини під час дії надзвичайного або воєнного стану, сім'я патронатного вихователя може переміститися разом з дитиною, яка перебуває під патронатом, на безпечну територію. При цьому патронатний вихователь зобов'язаний негайно повідомити, зокрема, засобами електронного зв'язку батькам/законним представникам дитини, службі у справах дітей та сім'ї про обставини, намір та маршрут переміщення на безпечну територію.